

Fødevareforlig 2.0.

Regeringen indgik den 31. maj 2007 et tre-årigt forlig om fødevarekontrollen med alle Folketingets partier. Forliget udløber med udgangen af 2010.

Regeringen er sammen med Socialdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Enhedslisten enig om et nyt 4-årigt Fødevareforlig. Målet er, at Danmark skal have EU's bedste fødevarekontrol til gavn for både virksomheder og forbrugere. Der lægges derfor vægt på en kontrol af høj kvalitet, der effektivt og målrettet fokuserer på kendte fødevaresikkerhedsmæssige problemer og fleksibelt kan rettes mod nye risikoområder som f.eks. sjusk og svindel. Samtidig styrkes forbrugerindsatsen, så forbrugerne i højere grad kan træffe oplyste valg ved køb af fødevarer.

Det er fortsat virksomhedernes ansvar at overholde lovgivningen, men de aftalte initiativer vil indnebære en styrket indsats over for de virksomheder, der enten ikke har vilje eller evne til at overholde lovgivningen, herunder også en økonomisk tilskyndelse til at opnå gode kontrolresultater.

Virksomhedernes egenkontrol og smiley-ordningen er således fortsat de bærende elementer i fødevarekontrollen.

Med en styrket kontrol på problemområder og en endnu højere kvalitet i indsatsen i forhold til problemvirksomheder vil forbrugerne og virksomhederne i Danmark have en fødevarekontrol i international topklasse, således at forbrugerne grundlæggende kan være trygge ved fødevarer af både dansk og udenlandsk oprindelse.

Forligspartierne er enige om at videreføre følgende initiativer fra Fødevareforlig 1.0.:

- Muligheden for elitestatus
- Gebyrbelagt opfølgende kontrol ved indskærper
- Fødevarekontrollens rejsehøld udvidede bemanding
- Registrering af 3. parts certificerede engrosvirksomheder
- Kontrollen med tilbagetrækningssager
- Fokus på import

Herudover iværksættes følgende nye initiativer som led i forliget med henblik på en yderligere styrkelse af området:

- Mindre basiskontrol og øget anvendelse af målrettede og dybdegående kontrolkampagner
- Øget gebyrbetaling
- Udvikling og forsøg med nye kontrolmetoder, herunder bl.a. forsøg med flere anmeldte kontrolbesøg
- Yderligere styrkelse af importkontrollen
- Styrket information til forbrugere om importerede fødevarer
- Øget tilgængelighed og styrket information om at vælge sundt
- Kontrolkampagner rettet mod vildledning, anprisning og svindel
- Styrket indsats i forhold til mærkning af fødevarer

- Styrket kontrol med nethandel
- Styrket kontrol med kosttilskud – styrkelse af kosttilskudsgruppen
- Mere kontrol med pesticidrester i frugt og grønt
- En kompetent og dialogbaseret kontrol

Beskrivelse af forligets indhold

Det risiko- og behovsorienterede kontrolkoncept, der blev introduceret i 2008 som led i Fødevarerforlig 1.0., har haft en positiv effekt på regelefterlevelsen og dermed styrket fødevarerikkerheden. Således er eksempelvis regelefterlevelsen i detailvirksomheder steget fra 92 pct. i 2005 til 96,5 pct. i 2009, mens andelen af elitevirksomheder er steget fra 31,6 pct. i 2008 til 43,3 pct. i 2009.

Derudover har muligheden for at opnå elitestatus, gebyrbelagte opfølgende kontrolbesøg, Fødevarerejseholdets udvidede bemanning, registrering af 3. parts certificerede engrosvirksomheder og kontrollen med tilbagetrækningssager haft en positiv effekt på regelefterlevelsen og fødevarerikkerheden. Forligspartierne er derfor enige om at videreføre disse elementer.

Forligspartierne er samtidig enige om, at styrke kontrollen fremadrettet ved at målrette indsatsen i endnu højere grad mod problemområder og problemvirksomheder. Derfor omlægges den nuværende kontrolindsats, så basiskontrollen tilpasses de aktuelle risikobehov og en større del af kontrollen tilrettelægges som kampagner og projekter. Netop kontrolkampagner har vist sig effektive til at afsløre overtrædelser i forbindelse med f.eks. svindel, vildledning, mærkningsregler o. lign. Derudover viser resultater fra kampagnerne, at virksomhedernes viden på de områder, der er omfattet af kampagnen øges, og dermed regelefterlevelsen. Desuden vil øget brug af kontrolkampagner medvirke til at sikre fleksibilitet og plads til udvikling, så kontrollen løbende kan justeres og målrettes mod de områder og virksomheder, hvor der er den største risiko og det største behov aktuelt – og dermed opnå den største effekt af kontrollen. Kontrolkampagnerne skal finansieres af erhvervet.

Basiskontrollen for detail- og engrosvirksomheder tilpasses løbende ved at fastsætte tilsynsfrekvensen for virksomheder og brancher ud fra en risiko- og behovsvurdering én gang årligt, hvor der tages højde for den aktuelle regelefterlevelse. Det betyder, at den højeste standardfrekvens i 2011 bliver 2 på detailområdet, da bl.a. restauranter og hospitals- og institutionskøkkener sættes ned fra 3 til 2. Regelefterlevelsen i disse brancher er høj, og selvom standardfrekvensen reduceres, vil der fortsat blive opretholdt et forsvarligt kontroltryk – særligt set i lyset af, at virksomheder, der får anmærkninger, skal have opfølgende kontrolbesøg. På engrosområdet bliver den højeste standardfrekvens 5 i 2011, hvor bl.a. standardfrekvensen for frysehuse, frostlagre og lagerhoteller sættes ned fra 7 til 3 eller 5. For detailslagtere med mindre engrossalg indføres en ny kategori - en engrosvirksomhed med en standardfrekvens på 2 – i stedet for de gældende 5-7 kontrolbesøg.

Som led i forliget reserveres 5.800 basiskontrolbesøg til særlige indsatsområder. Udmøntning finder sted efter indstilling fra Fødevarestyrelsen.

For at afdække om anmeldte kontrolbesøg kan være med til at øge effektiviteten og kvaliteten i kontrollen, vil der blive igangsat forsøg med flere anmeldte kontrolbesøg. Anmeldte besøg vil bl.a. kunne medvirke til, at virksomhederne i højere grad kan planlægge, at relevante personer kan stå til rådighed for kontrollen, både for at bistå i kontrolopgaven og få at kunne få målrettet rådgivning.

Globalisering indebærer en betydelig international handel med fødevarer. En meget stor del af de fødevarer, som den danske forbruger køber, er importeret fra udlandet – ofte fra lande hvor den fødevarerikkerhedsmæssige standard er langt fra forholdene, der gælder i Danmark. Importerede fødevarer udgør således en væsentlig del af de fødevarerikkerhedsmæssige udfordringer. Derfor styr-

kes både importkontrol og information til forbrugere om importerede produkter, herunder om GMO i fødevarer.

Udbuddet af ”hurtig mad” er i dag især præget af mad med højt indhold af fedt, sukker og salt. For at gøre det nemmere for forbrugerne at spise sundere, når de er på farten eller derhjemme ønsker at sætte sund mad på bordet i en tidspresst hverdag, igangsættes en indsats, der fremmer større tilgængelighed af helt eller delvist tilberedte sunde måltider og mellemmåltider. Mere konkret vil der i efteråret 2010 blive afholdt en debatdag, hvor der vil blive sat fokus på udfordringerne. Herudover er nøglehulsmærket omdrejningspunktet i forhold til det sunde valg – denne aktivitet styrkes. Endvidere bør der igangsættes koncepter til sundere og hurtig mad, så det sundere valg gøres nemmere for forbrugeren.

Med henblik på at bekæmpe vildledning og svindel over for forbrugerne vil der som et vigtigt middel blive igangsat dybdegående kontrolkampagner.

Forligsparterne er enige om at styrke indsatsen i forhold til mærkning af fødevarer både i relation til virksomheder og forbrugere. Producenter og forhandlere skal have den viden, der skal til for at mærke produkterne korrekt og undgå vildledning af forbrugerne. Samarbejdet med erhvervsorganisationer skal derfor øges ved faglig sparring og afholdelse af konferencer for producenter og forhandlere om mærkning af fødevarer. Forbrugernes viden om mærkning skal bl.a. skærpes ved, at forbrugerne altid skal kunne finde enkel og saglig information om mærkning af fødevarer på Fødevarestyrelsens hjemmeside, og der skal gennemføres oplysningskampagner bl.a. i samarbejde med forbrugerorganisationer.

Handel med fødevarer og kosttilskud finder i stigende grad sted på internettet. For at fremme forbrugerbeskyttelsen, når der handles på internettet, igangsættes løbende opsøgende kontrol af salget af fødevarer og kosttilskud på internettet. Da markedet for kosttilskud er vokset betragteligt gennem de senere år styrkes endvidere kontrollen af sikkerhed af kosttilskud.

Som et led i at øge fødevarerens sikkerhed skal information til fødeerhvervet styrkes. Der skal være enkel og hurtig information om, hvilke krav man som virksomhed skal leve op til, og virksomhederne skal nemt og hurtigt kunne klage over en afgørelse og der skal udvikles forbedrede redskaber til offentliggørelse af klageafgørelser til gavn for virksomheder og forbrugere. Der skal også være nem adgang til vejledning på specifikke områder og det skal være hurtigt og sikkert at kommunikere direkte med kontrollen.

I det seneste år har der været en række sager om svindel med fødevarer, som også i nogle tilfælde har haft konsekvenser for fødesikkerheden og i andre tilfælde vildledt forbrugere. Forligspartierne finder det uacceptabelt, at nogle virksomheder bevidst overtræder fødevarereglerne for at opnå uberegtiget økonomisk fordel og er derfor enige om, at sanktioneringen i form af højere bøder bør skærpes over for disse virksomheder.

Som følge af den aftalte udvikling af kontrolkonceptet med øget brug af dybdegående kontrolkampagner, er der behov for at supplere de tilsynsførendes kompetencer med fokus på bl.a. efterforskningskompetencer, relationskompetencer, konflikthåndtering, samarbejde, læring i teams, netværk m.m. Derudover forbedres kontrollens performance ved et nyt IT-system, hvor der etableres en samlet adgang til og mulighed for registrering og analyse af alle data om kontrollen.

Udover de aftalte initiativer noterer forligspartierne sig, at der med Grønt Vækst midler sker en styrkelse af pesticidkontrollen, og at der igangsættes en række aktiviteter, der skærper forbrugerbevidstheden om fødevarerens kvalitet. Forligspartierne noterer sig endvidere, at der inden for Fødevare-

ministeriets forskningsaftaler med universiteterne vil blive prioriteret ressourcer til beredskab og forskning i forbindelse med kemi i fødevarer.

Økonomi

Med forliget tilføres fødevareområdet 59,9 mio. kr. i 2011 og 54,9 mio. kr. i hvert af årene 2012, 2013 og 2014, jf. tabel 1. Hertil kommer supplerende aktiviteter i relation til fødevarekvalitet, pesticidkontrol, beredskab og forskning vedrørende kemi i fødevarer på i alt 10,1-15,1 mio. kr. årligt, jf. tabel 2.

Aftalens initiativer fordrer gennemførelse af en række lovændringer. Forligspartierne er enige om at tilvejebringe den nødvendige lovhjemmel.

Forligspartierne vil mødes hvert år for at følge op på aftalen.

Tabel 1. Oversigt over forligets økonomi, mio. kr. 2011-pl.

Mio. kr. 2011-pl	2011	2012	2013	2014
Nyt tilsynskoncept	27,2	27,2	27,2	27,2
- Heraf tilpasset niveau basiskontrol	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0
- Heraf flere målrettede og dybdegående kontroller	16,0	16,0	16,0	16,0
- Heraf forsøg med nye kontrolmetoder	24,2	24,2	24,2	24,2
Skærpet forbrugerprofil	7,2	7,2	7,2	7,2
- Heraf styrket kontrol kosttilskud og nethandel	3,2	3,2	3,2	3,2
- Heraf nemt at vælge sundere	2,0	2,0	2,0	2,0
- Heraf styrket importkontrol	2,0	2,0	2,0	2,0
Kontrollens performance	16,4	16,4	16,4	16,4
- Heraf kontrollens kompetencer	7,5	7,5	7,5	7,5
- Heraf kontrollens understøttelse	8,9	8,9	8,9	8,9
Effektiviseringsfremmende investeringer	9,1	4,1	4,1	4,1
I alt	59,9	54,9	54,9	54,9
- Heraf bevillingsfinansieret	40,7	35,7	35,7	35,7
- Heraf gebyrfinansieret	19,2	19,2	19,2	19,2

Tabel 2. Supplerende aktiviteter

År (mio. kr.)	2011	2012	2013	2014
Fødevarekvalitet	3,1	3,1	3,1	3,1
Pesticidkontrol	2,0	2,0	2,0	2,0
Kemi i fødevarer	5-10	5-10	5-10	5-10
Bevilling i alt	10,1-15,1	10,1-15,1	10,1-15,1	10,1-15,1

Aftale om en styrket indsats overfor salmonella og campylobacter 2.0.

I 2006 indgik regeringen og Dansk Folkeparti en 4-årig aftale om initiativer mod salmonella og campylobacter. Aftalen udløber med udgangen af 2010.

Regeringen har sammen med Socialdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Enhedslisten indgået en ny 4-årig aftale om en fortsat indsats overfor bakterier i fødevarer med særlig fokus på salmonella og campylobacter.

Den hidtidige danske indsats på området har sat positive spor. Antal syge af campylobacter i Danmark er faldet i perioden 2007-2010, og der findes i dag ikke salmonella i fersk kyllingekød. Samtidig er forekomsten af salmonella i det importerede fjerkrækød fra 2007 til 2009 reduceret betydeligt.

Indsatsen i EU for opnåelse af særstatus for æg og fjerkrækød har høj prioritet.

Efter en periode med få sygdomsudbrud som følge af smitte med salmonella steg antallet af salmonellasyge imidlertid i 2008. Dette skyldes først og fremmest et stort og stadig uopklaret udbrud med Salmonella Typhimurium U292. Antallet af syge er efterfølgende reduceret væsentligt igen i 2009. Som følge af det store udbrud i 2008 blev der iværksat en række undersøgelser og initiativer med henblik på at styrke salmonellainsatsen fremover.

Danmark er således på mange måder et foregangsland for bekæmpelse af salmonella og campylobacter. Dog bliver mange danskere hvert år syge af salmonella, campylobacter og andre bakterier i fødevarer, hvilket har store omkostninger både for de sygdomsramte og for samfundet.

Forligspartierne er enige om at styrke indsatsen overfor bakterier i fødevarer ved at igangsætte følgende initiativer som led i en ny aftale:

- Indsats overfor flere led i fødevarekæden
- Indsats overfor frugt og grønt
- Indsats overfor listeria
- Styrkelse af organisation i forbindelse med udbrudseftersporingen
- Opfølgning på og styrkelse af hidtidige initiativer.

Beskrivelse af aftalens indhold:

Indsatserne i de eksisterende handlingsplaner for salmonella og campylobacter er koncentreret i primærproduktion og på slagterierne. Der har hidtil i mindre grad været fokuseret på virksomheder efter slagteriledet, dvs. opskæring, produktvirksomheder og forarbejdning i detailledet. En øget fokus er imidlertid vigtig, da disse virksomheder håndterer fødevarerne umiddelbart inden, de når forbrugerne. Den styrkede indsats vil indeholde salmonellaprojekt i detail- og opskæringsvirksomheder, styrket salmonellakontrol i forarbejdningsledet, bedre overblik over forekomst og spredning af bakterier, udvikling af redskaber til optimering af egenkontrollen for risikofødevarer samt bedre redskaber og højere kompetencer hos mindre virksomheder

Vegetabilier – fx frugt og grønt – er en stigende kilde til fødevarerårs sygdomme. Især indførsel af frugt og grønt fra områder med en lavere hygiejnestandard har resulteret i sygdomsudbrud. Derfor skal der fokuseres på fødevarsikkerheden i disse produkter og i forhold til de virksomheder, der importerer og sælger frugt og grønt.

Nye tal påviser, at der er sket en fordobling i antallet af syge af listeria. Listeria afviger fra andre bakterier, fordi den kan vokse ved køleskabstemperatur. Det giver særlige udfordringer for virksomhederne. Derfor skal der iværksættes en målrettet indsats på flere niveauer, herunder udvikling af redskaber til egenkontrollen, kontrolkampagner overfor virksomhederne samt information om listeria til befolkningsgrupper med høj risiko for listeriarelateret sygdom.

Ny viden om udbredelsen af E. coli bakterier med resistens, viser at der er behov for at få afdækket denne problematik. Med henblik på at kunne indføre kontrolmæssige foranstaltninger er det nødvendigt at undersøge området yderligere. Fokus vil være på importeret fjerkrækød, som har vist sig at have en markant højere resistens end andre typer kød.

Derudover styrkes aktiviteterne i relation til overvågning af resistensudvikling.

Erfaringerne fra det store salmonellaudbrud i 2008 viser, at der er områder på såvel det organisatoriske plan som i forhold til den faglige tilrettelæggelse, der kan forbedres. Anbefalingerne i de rapporter, der har evalueret indsatsen i forbindelse med det store salmonellaudbrud, skal derfor iværksættes med det formål at optimere udbrudseftersporingen.

Den hidtidige indsats på området og de flotte resultater skal fastholdes. Det gælder i særdeleshed handlingsplaner på de forskellige områder, der skal fornyes med passende tidsintervaller, så det sikres, at indsatsen på området hele tiden er målrettet og fokuserer på de rigtige udfordringer. Handlingsplanerne udgør grundpiller i den danske indsats og skal være med til at fastholde målet om en forekomst nær nul eller fravær af salmonella for danskproducerede fødevarer. Desuden er det vigtigt løbende at identificere elementer og processer i fødevarekæden, hvor en styrket indsats vil kunne hjælpe på produkternes hygiejniske kvalitet. Dette gælder fx i forhold til forskning, risikovurderinger og informationsindsatsen.

Case-by-case kontrollen skal evalueres, så den kan videreføres i en optimeret og målrettet form og være endnu mere risikobaseret, dynamisk og forandringsparat. Det skal bl.a. ske på baggrund af en evaluering af hidtidige resultater fra case-by-case kontrollen. Som noget nyt inkluderes analyse for resistens i forbindelse med campylobacter, som vil indgå i vurderingen af, om fjerkrækød er farligt.

Konkret skal der udarbejdes nye salmonellahandlingsplaner for kvæg i 2014 og svin i 2013 samt en ny campylobacterhandlingsplan i 2013. Derudover skal indsatsen overfor salmonella i konsumægs- og slagtekyllingeproduktionen fastholdes, så Danmark kan opretholde muligheden for særstatus i EU.

Endeligt er der behov for at styrke informationsindsatsen samt de risikovurderinger, der ligger til grund for de danske myndigheders håndtering af fødevarerici. Konkret skal metoder, vurderinger og analyser udvikles og tilpasses nye markedsforhold, teknologi og spisevaner. Desuden skal informationsindsatsen målrettes virksomheder, importører og forbrugere.

Økonomi

Med aftalen afsættes 29,42 mio. kr. i 2011, 24,96 mio. kr. i 2012, 22,96 mio. kr. i 2013 og 22,62 mio. kr. i 2014 til indsatser overfor bakterier i fødevarer med særlig fokus på salmonella og campylobacter, jf. tabel 1.

Forligspartierne vil mødes hvert år for at følge op på aftalen.

Tabel 1. Oversigt over økonomi i regeringens oplæg til en styrket indsats mod salmonella og campylobacter 2.0.

Mio. kr. 2011-pl	2011	2012	2013	2014
Nye initiativer:				
- Indsats overfor flere led i fødevarekæden	3,88	2,96	1,6	1,6
- Indsats overfor nye smittekilder	0,5	0,5	0,5	0,5
- Indsats overfor Listeria	1,3	0,4	0	0
- Styrkelse af organisationen	-	-	-	-
- Indsats overfor resistens	3,2	0,4	0,4	0,4
Opfølgning og styrkelse af hidtidige initiativer:				
- Salmonella i besætninger og på slagterier	1,6	1,2	2,32	1,68
- Campylobacter	0,24	1,6	0,24	0,24
- Importerede fødevarer, herunder resistens	15,0	14,2	14,2	14,2
- Informationsindsats	0,4	0,8	0,8	0,6
- Risikovurderinger	2,5	2,1	2,1	2,1
- Afrapportering mv.	0,8	0,8	0,8	1,3
I alt	29,42	24,96	22,96	22,62